

mea. El a fost, în Regiunea Autonomă Maghiară, un factor important în educarea socialistă a populației de limbă maghiară.

În cele 10 stagiuni ce s-au scurs de la înființare, teatrul a prezentat nu mai puțin de 122 de premiere, formându-și un repertoriu de calitate, mai ales după depășirea unei prime faze „operetistice”. Rămân înscrise ca pietre nestemate, ca succese de mare valoare, spectacolele: *Azul de noapte* și *Micii burhezi* de Gorki, *Pescărușul* de Cehov, *Chef domnesc* de Moricz Zsigmond, *Paraziții* de Csiky Gergely, *Făclia* de Illyés Gyula și *Învățătoarea* de Brody Sandor. Toate aceste reprezentații au pus în lumină calitățile colectivului, cultivate și păstrate cu sfințenie de fiecare om. De la omogenitate și de la unitate în concepția realist-socialistă, teatrul mureșean s-a ridicat la o înaltă artistică aleasă, la un profil specific, și de aici la stil.

Pentru toate acestea, împlinite într-un arc de timp relativ scurt, mulți membri ai colectivului au fost distinși cu decorații și medalii, în fruntea lor fiind Kovacs Gyorgy, căruia i s-a acordat înaltul titlu de artist al poporului, și noii artiști emeriți: Köszegi Margit, András Márton și Váradi Rudolf.

Aniversarea a strins la Tg. Mureș un mare număr de actori și oameni de teatru din toate colțurile țării și mai ales din Capitală, care au avut plăcuta sarcină de a-și saluta colegii maghiari și de-a le ura noi și frumoase succese.

Cu acest prilej, teatrul din Tg. Mureș a oferit ultimele sale realizări: o expoziție retrospectivă a activității teatrale și premiera *Budai Nagy Antal*, dramă istorică de Kos Karoly. Aceasta din urmă, în ciuda unor scăderi ale textului și ale regiei, a pus în valoare, reconfirmându-l, talentul citorva interpreți, mai cu seamă din generația tină: Csorba Andras, Erdos Irma, Lohinszky Lorand, András Márton și Lantos Bela.

Intrind în cel de al 11-lea an de muncă artistică, Teatrul Secuiesc de Stat din Tg. Mureș are nobila sarcină de a-și desfășura și mai larg aripile înaltului zbor, pentru ca — așa cum a spus la festivitatea artistul poporului Ion Manolescu — „artiștii scenei, fie că vorbesc romina, fie că vorbesc maghiara, să-și dea din plin contribuția la înflorirea socialistă a culturii și civilizației rominești”.

Fl. P.

Din surprizele innoirilor

Este un fapt îmbucurător că oamenii moștri de teatru, și în primul rind regi-

zorii, urmînd propriul lor bun gust, precum și exemplul teatrului sovietic și al altor teatre străine, au luat în dezbateră și au inaugurat o vastă acțiune inovatoare în domeniul decorului. Regizorii și scenografii sînt de acord în principiu asupra locului și rolului decorului în spectacol. Totuși, trecînd la amănunte, soluțiile oferite diferă — și faptul nu este nici surprinzător și nici contrariu principiilor generale comune. Cu atît mai virtos, regizorii și scenografii sînt, firește, îndreptățiți să realizeze practic decoruri de o mare varietate, potrivit cu cerințele fiecărei piese și ale concepției fiecărui spectacol, în parte.

În ultimul timp, sîntem martorii unor multiple și îndrăznețe căutări în domeniul decorurilor. S-au și realizat la diferite teatre nu numai decoruri care au interesat și au stîrnit discuții, ci și decoruri foarte valoroase. Dacă cităm decorurile la *O scrisoare pierdută*, *Apus de soare* (Teatrul Național „I. L. Caragiale”), *Nu se știe niciodată* (Teatrul Municipal), *Vrăjitoarele din Salem* (Teatrul „C. I. Nottara”), o facem numai pentru a da cîteva exemple și nu pentru a epuiza o listă care, din fericire, e mai lungă.

Nu poate fi trecută cu vederea împrejurarea că străduințele pentru inovarea decorului nu se mărginesc la teatrele din Capitală, ci sînt vizibile și la teatrele din regiuni, datorită aportului fie al pictorilor scenografi bucureșteni, fie al acelor locali.

Nu numai oamenii de teatru, ci și simplită spectatori au remarcat că innoirile acestora în domeniul decorului se caracterizează prin simplificare, stilizare, prin preponderența acordată sugestiei asupra descripției. În multe spectacole, tavanele s-au redus la o grindă-două sau au dispărut cu totul; locul pereților de scîndură sau placaj a fost luat de perdele; uși cu două batante sînt menționate de două bucăți de pinză neînramată, ba — ca la *Mătrăguna*, montată la Teatrul „C. I. Nottara” — același decor e, în urma jocului de lumină, sau o piață, sau un interior de catedrală. Să notăm apoi că la *Soțul ideal*, montat de Teatrul de Stat din Arad, s-a găsit inutil ca pereții să mai fie înlocuiți chiar de perdele, incit publicul ridea ori de cîte ori un actor, venind să intre în scenă, ținea să deschidă una din ușile de pinză plantate ici-colo și nu le ocolea, cum s-ar fi părut mai firesc. Se vede că în materie de pereți, arădenii au aplicat în domeniul scenografic descoperirea bimilenară a matematicienilor indieni — că, anume, și zero este cifră.

Dar numai în materie de pereți, cum spuneam. Fiindcă ușile — ele au rămas ca mai înainte. Este aici, în chip vizibil, cel puțin o inconsecvență.

Ni se pare semnificativ, deși nu tot atât de grav, următorul exemplu. În „Teatrul” nr. 2/1957, P. Comarnescu aprecia elogios latura scenografică a spectacolului *Mătrăguna*: „...spectacolul a izbutit să obțină o adevărată viziune plastică, să-ți rămână întipărit în ochi și în minte, ceea ce nu se întâmplă așa de des la noi. Desigur, viziunea plastică depinde și de jocul actorilor; dacă acesta ar fi fost încă mai strălucitor și mai viu, plasticitatea ar fi ciștigat”.

S-ar mai putea găsi și alte exemple în care, pe marginea unor spectacole din actuala stagiune, se elogiază spiritul înnoitor sau se constată doar spiritul îndrăzneț al laturii scenografice a unor spectacole, făcându-se în același timp rezerve în privința jocului actorilor. La unele spectacole, ai impresia netă că, în decoruri noi, îndrăznețe, actorii joacă în chip vechi și destul de deficient, că e vorba în astfel de cazuri de un sfert sau cel mult jumătate de îndrăzneală, că — dacă se mai adaugă și vreo scăpare de gust a regizorului — ai înaintea ochilor o realizare hibridă.

Asistăm deci la situația paradoxală că, după ce regizorii, scenografii și teatrologii au căzut de acord că scenografia și mai ales decorul constituie abia o parte a spectacolului, în fapt mintea spectatorului continuă a reține și aprecia adesea, de preferință, elementele scenografice.

Este posibil — ba chiar e foarte bine — că regizorii nu urmează orbește orice cuvânt al cronicarilor teatrali, fiindcă astfel și-ar realiza spectacolele, ca Nastratin c.s.a. Totuși, nu se poate contesta că jumătatea de îndrăzneală, structura hibridă a unor spectacole își găsesc o justificare teoretică în precizările ce le fac unii cronicari că anumite piese dau „spectacole ale regizorului”, altele, „spectacole ale scenografului” și abia cîteva, „spectacole ale actorului”. Recent, plecînd de la premisa minoră (neadevărată) că *Vrăjitoarele din Salem* e „piesă de atmosferă”, Sanda Faur, în cronică din „Steagul Roșu” București, conchide: „E deci în primul rînd o piesă pentru regizor și scenograf și abia în al doilea rînd pentru actori”.

N-ar fi oare mai bine ca în căutările de inovare în spectacologie să se pornească

de la premisa majoră că toate spectacolele sînt în primul rînd spectacole ale actorului? Vechiul teatru indian folosea inscripții, decoruri și costume pentru definirea acțiunii și personajelor; o experiență nu mai puțin veche ne dovedește însă că actorul e în stare nu numai să definească mai bine personajul și acțiunea, ci și să sugereze „atmosfera” și componentele acesteia, inclusiv decorul, sau, cel puțin, să le completeze prin jocul său.

După ce, prin experiențe mai mult sau mai puțin încununate de succes, s-a constatat într-un interval relativ scurt că se pot face înnoiri în domeniul decorului și al scenografiei în genere, se pare că a sosit timpul ca regizorii să caute și să realizeze în mai mare măsură înnoiri, desăvîșiri importante în domeniul muncii cu actorii. Astfel, prin restabilirea concretă a scării juste de valori, înnoirile și perfecționările din urmă vor asigura și direcția fertilă, și durabilitatea celor dintîi.

G. DĂIANU

*

La puține zile după predarea însemnării publicate mai sus, Gheorghe Dăianu, secretarul nostru de redacție, a plecat dintre cei vii, lăsînd un gol și un mare regret în inimile noastre.

Venise în redacție cu probitatea și conștiinciozitatea unui om de cultură bine pregătit, riguros în informație și în judecată, mereu grijuliu pentru bunul mers al revistei; venise cu o înaltă principialitate partinică și în tot ce făcea sau scria era vădită preocuparea pentru înflorirea culturii noastre realist-socialiste; și mai venise, Gheorghe Dăianu, cu un farmec calm ce reieșea din gesturile și vorba lui molcumă de ardelean de pe Cîmpie, o căldură umană care cucea, dincolo de aspectul lui sobru și modest.

L-am apreciat și l-am iubit pe colaboratorul nostru, și moartea lui neașteptată ne-a îndurerat. Va trece multă vreme pînă cînd ne vom putea obișnui cu absența lui, a lui, care nu absenta niciodată, care era mereu la datorie, model pentru toți.

Vom păstra neștersă amintirea lui.